

Uloga LAG-a Šumanovci u razvoju lokalne zajednice kroz ruralni turizam

Ivana Lazar¹, Lucija Pečurlić², Tihana Sudarić²

¹Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, studentica diplomskog studija Agroekonomika

²Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Zavod za bioekonomiju i ruralni razvoj (lbencaric@fazos.hr)

SAŽETAK

Ruralni turizam postaje sve važniji segment održivog razvoja u turističkoj industriji, naglašavajući potrebu za očuvanjem prirodne i kulturne baštine i pružajući ekonomske prilike za lokalne zajednice. LAG-ovi, poput LAG-a Šumanovci, prepoznati su kao ključni akteri u poticanju razvoja ruralnog turizma, ali se suočavaju s izazovima poput nedostatka financijskih resursa i nedovoljne suradnje među dionicima. Istraživanje se fokusira na LAG Šumanovci, analizirajući izazove i svijest stanovništva o njihovim aktivnostima. Anketno istraživanje pruža uvid u socio-demografske karakteristike, izazove i percepciju ruralnog turizma. Rezultati ukazuju na potrebu za jačanjem svijesti o LAG-ovima i optimizacijom strategija promocije ruralnog turizma na području Šumanovaca.

Ključne riječi: lokalna akcijska grupa, LAG Šumanovci, ruralni turizam

UVOD

Ruralni turizam postaje sve važniji segment u turističkoj industriji, predstavljajući ključni faktor održivog razvoja mnogih ruralnih područja širom svijeta. Ovaj oblik turizma naglašava potrebu za očuvanjem kulturološke i prirodne baštine, dok istovremeno pruža ekonomske prilike za lokalne zajednice (Sharpley i Telfer, 2014). U regijama koje se suočavaju s izazovima ruralne depopulacije i ekonomske stagnacije, ruralni turizam čini značajan dio turističkog tržišta (Briedenhann i Wickens, 2004; Gannon, 1994). Budući da vlada igra bitnu ulogu u razvoju ruralnog

turizma, važno je pružanje vrijednih uvida, perspektiva i preporuka kreatorima politika za poticanje održivih politika i praksi u ruralnim destinacijama (Liu i sur., 2023).

U posljednjim su se desetljećima lokalne akcijske grupe (LAG), dio programa LEADER, inicijative Europske unije za ruralni razvoj, istaknule kao značajni akteri u poticanju razvoja ruralnog turizma (Vavra i sur., 2022). Ove grupe, koje često uključuju predstavnike lokalne samouprave, poduzetnika, civilnog društva i stanovništva igraju vitalnu ulogu u mobilizaciji resursa, koordinaciji inicijativa i stvaranju održivih turističkih proizvoda i

usluga (Martínez Arroyo i sur., 2015.; Tirado-Ballesteros i Hernández, 2015). Međutim, usprkos njihovom potencijalu, LAG-ovi se suočavaju s nizom izazova, uključujući nedostatak financijskih resursa, nedovoljnu suradnju između dionika te potrebu za jačanjem kapaciteta i stručnosti u upravljanju turističkim projektima (Brouder et al., 2015).

Hrvatska je zemlja sa značajnim potencijalima za razvoj ruralnoga turizma. Međutim, seoska su područja još uvijek nedovoljno iskorištena u turističkom smislu. Nerazvijenost ruralnog turizma u Hrvatskoj posljedica je niza ograničenja poput zakonske regulative, nedefinirane nadležnosti do ograničenja na razini lokalnih zajednica (Demonja, 2014).

Predmet ovog rada je LAG Šumanovci i njegovo djelovanje u području ruralnog turizma, a cilj je istraživanja analizirati ključne izazove s kojima se suočavaju stanovnici područja Šumanovci te procijeniti razinu svijesti i upoznatosti stanovništva o aktivnostima i potencijalima LAG-a Šumanovci te identificirati potrebne mjere za promociju i edukaciju o održivom razvoju i ruralnom turizmu.

MATERIJAL I METODE

U radu su korišteni primarni i sekundarni izvori podataka. Od sekundarnih istraživanja korišteni su podaci i rezultati prethodnih istraživanja autora koji su se bavili sličnom problematikom, a koji su prikupljeni korištenjem dostupne relevantne literature predmetnog područja istraživanja. Primarni dio rada čini online anketni upitnik izrađen u Google forms-u kojeg su ispunjavali stanovnici s područja LAG Šumanovci u ožujku i travnju

2023. godine. Anketni upitnik ispunilo je 200 ispitanika.

REZULTATI I RASPRAVA

Općenito o LAG-u Šumanovci

U Hrvatskoj postoji 56 LAG-ova koji se protežu na površini od 52.190,05 km², obuhvaćajući 92,30 % ukupne površine zemlje i naseljeni su s 2.446.567 stanovnika, što čini 57,10 % ukupnog stanovništva (HMRR, 2017). U kontekstu ovog šireg okvira, LAG Šumanovci predstavlja značajnu jedinicu, lociran u južnom dijelu Vukovarsko-srijemske županije, poznatom kao Spačvanski bazen. Ovaj LAG obuhvaća općine Bošnjaci, Drenovci, Gunja, Štitar, Vrbanja i Grad Županju, s trenutačno 64 člana. LAG se ističe kao ključni akter u ovom području za promicanje i podržavanje razvoja ruralnog turizma, posebno u kontekstu njegove specifične geografske, kulturne i ekonomske kontekstualizacije. Za razvoj ruralnog turizma posebno je bitna činjenica da područje LAG-a ima iznimno bogato kulturno i povijesno nasljeđe, a poljoprivreda se ističe kao glavna gospodarska djelatnost.

Anketno istraživanje

Online anketni upitnik sastavljen je od tri dijela. Prvi dio upitnika odnosio se na socio-demografske karakteristike ispitanika. U analizi spolne strukture ispitanika utvrđeno je da dominira ženski spol s udjelom od 54,5 %, dok muški spol čini 45,5 % uzorka. Što se tiče dobne distribucije, najzastupljenija dobna kategorija je ona između 31 i 40 godina s udjelom od 27,5 %, slijedi dobna skupina od 41 do 45 godina s 18,5 %, dok se dobna skupina od 51 do 60 godina

nalazi na trećem mjestu s udjelom od 16,5 %. Prema ovim podacima, istraživački rezultati ukazuju na pretežitu zastupljenost starijih ispitanika u uzorku. Analizom radnog statusa ispitanika utvrđeno je da većina ispitanika, odnosno 67 %, radi na neodređeno vrijeme, dok je 11,5 % zaposleno na privremenoj osnovi (određeno radno vrijeme). Dodatno, 9,5 % ispitanika je nezaposleno, 7,4 % se nalazi u fazi studiranja, 3 % obavlja sezonske poslove, dok je 2 % umirovljenika. Što se tiče obrazovnog profila ispitanika, njih 57 % ima srednju stručnu spremu prema Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (HKO), koja može biti trogodišnja ili četverogodišnja. Viša stručna sprema (VSS) je evidentirana kod 25,5 % ispitanika, dok 9,5 % ima visoku stručnu sprema (VŠS). Magisterij je postiglo 5 % ispitanika, dok je 0,5 % ispitanika steklo doktorat. Također, 2,5 % ispitanika ima nižu stručnu sprema, odnosno završeno osnovno obrazovanje. Pregledom prebivališta ispitanika, utvrđeno je da najveći udio, od 38 %, živi u Općini Vrbanje. Iz Općine Drenovci je 28 % ispitanika, iz Grada Županje 16,5 %, dok Općina Bošnjaci i Općina Gunja obuhvaćaju svaka po 7 % ispitanika. Najmanji udio, manje od 3,5 %, zabilježen je u Općini Štitar.

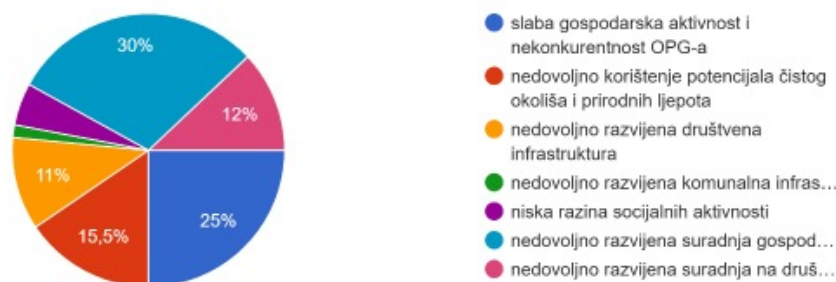
U drugom dijelu anketnog upitnika pitanja su bila vezana za problematiku stanovnika na području LAG-a Šumanovci. U kontekstu prvog pitanja, koje se odnosi na problematiku selidbe iz ruralnih područja, ispitanici su bili upitani o članu obitelji koji se preselio u inozemstvo ili planira to učiniti u budućnosti. Rezultati ukazuju na to da više od polovice ispitanika nema člana obitelji koji je napustio Hrvatsku (52 %), dok je 42,5 % ispitanika odgovorilo je da ima člana obitelji koji je otišao u inozemstvo, a njih 5,5 % razmatra mogućnost odlaska iz zemlje u budućnosti. Ova informacija sugerira da većina ispitanika

još uvijek ima stabilne obiteljske strukture i da su obitelji u cjelini zadržane na domaćem teritoriju. S druge strane, 42,5 % ispitanika je navelo da imaju člana obitelji koji je otišao u inozemstvo. Ova brojka je značajna jer ukazuje na značajne migracijske trendove unutar ruralnih zajednica, što može imati dugoročne implikacije na ekonomski i socijalni razvoj tih područja.

U pogledu izazova s kojima se suočavaju stanovnici područja Šumanovci, ispitanici su identificirali nekoliko ključnih problema. Najveći dio ispitanika (30 %) istaknuo je nedostatak razvijene suradnje na gospodarskom planu kao glavni izazov. Na drugom mjestu, s udjelom od 25 %, istaknuta je slaba gospodarska aktivnost i nedostatak konkurentnosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG-ova). Nedovoljno korištenje potencijala čistog okoliša i prirodnih ljepota zabilježeno je kao problem kod 15,5 % ispitanika. Ostali identificirani problemi uključuju nedostatak suradnje na društvenom planu, nedovoljno razvijenu društvenu infrastrukturu te nisku razinu socijalnih aktivnosti i neadekvatno razvijenu komunalnu infrastrukturu.

7. Prema Vašem mišljenju koji je najozbiljniji problem koji se tiče života i rada stanovnika na području LAG-a Šumanovci?

200 odgovora

Slika 1. Izazovi i problemi stanovnika Šumanovci

Izvor: Empirijsko istraživanje 2023.

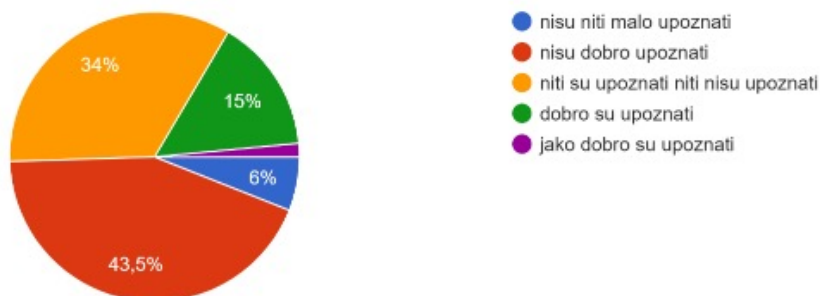
Kada su ispitanici upitani o prioritetnim koracima u daljnjem razvoju života i rada u području Šumanovci, najveći broj (25 % ispitanika) istaknuo je gospodarski razvoj kao primarni cilj. Iskorištavanje i razvoj potencijala identificiran je kao drugi ključni korak (22 % ispitanika), s relevantnošću među ispitanicima. Dodatno, 19,5 % ispitanika naglasilo je važnost jačanja financijskih i ljudskih kapaciteta za provedbu projekata ruralnog razvoja. S druge strane, infrastrukturni i kulturni razvoj ocijenjeni su manje bitnima, s udjelom od 2,5 % odnosno 0,5 %.

U trećem dijelu anketnog upitnika proučavana je razina upoznatosti ispitanika s konceptom "Lokalna akcijska grupa (LAG)", specifično s LAG-om Šumanovci, te percepcija o unaprjeđenju ruralnog turizma na tom području. Analiza rezultata pokazala je da značajan broj ispitanika, odnosno 43,5 %, nije upoznat s pojmom LAG. Ovi podaci ukazali su na potrebu za dodatnom edukacijom

i informiranjem stanovnika istraživanog područja o LAG-ovima, uključujući i LAG Šumanovci. Kako bi se to postiglo, ispitanici su se izjasnili kako su najbolje promocijske podloge za to društvena mreža, ali i razne manifestacije kao i zajednička druženja među stanovništvom.

9. Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri je javnost upoznata s pojmom i djelovanjem LAG-a?

200 odgovora

Slika 2. Upoznatost s pojmom LAG

Izvor: Empirijsko istraživanje 2023.

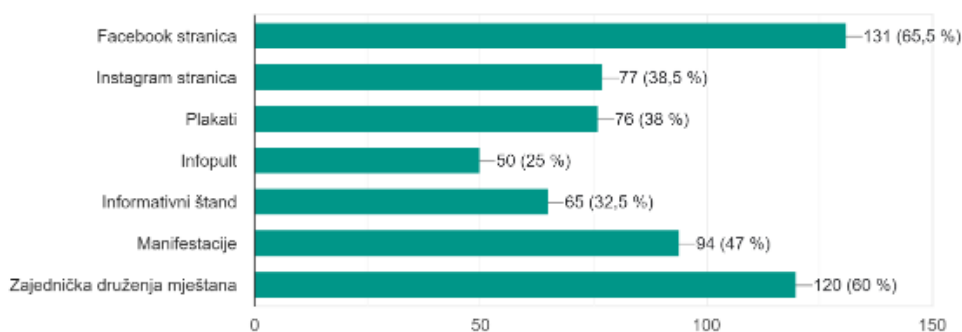
U nastavku ankete, ispitanici su bili upitani o percepciji vidljivosti oglasa i ponuda vezanih za ruralni turizam na području LAG-a Šumanovci. Rezultati istraživanja pokazuju da 42,5 % ispitanika povremeno uočava reklame i oglase vezane za ruralni turizam na tom području, dok se samo njih 5 % izjasnilo da često nailazi na takve oglase. Ovi nalazi ukazuju na potrebu

optimizacije strategija oglašavanja i promocije za LAG Šumanovci kako bi se povećala vidljivost među potencijalnim posjetiteljima. Što se tiče preferiranih medija za oglašavanje, ispitanici su istaknuli društvene mreže kao najučinkovitiji kanal. Također, televizijske reklame i radio su prepoznati kao značajni kanali, s 58 % ispitanika koji su ih preporučili

kao efikasne metode promocije.

10. Prema Vašem mišljenju, koji su načini osiguranja veće vidljivosti LAG-a Šumanovci naspram javnosti? (Moguće više odgovora.)

200 odgovora

Slika 3. Vidljivost LAG-a Šumanovci

Izvor: Anketni upitnik (Google forms)

U kontekstu turističkih preferencija ispitanika, zapaženi trendovi ukazuju na dominaciju seoskog turizma kao preferiranog oblika turizma na području Šumanovaca, što je potvrdilo 78,5 % ispitanika. Slijedi agroturizam s udjelom od 54,5 %, eko turizam s 34 %, dok je pustolovni turizam zabilježio udio od 20,5 %. Ovi rezultati naglašavaju značaj lokalnih resursa, tradicija i prirodne ljepote Šumanovaca kao ključnih faktora u oblikovanju turističkih preferencija, pružajući važan uvid u potencijalne pravce razvoja ruralnog turizma na tom području.

ZAKLJUČAK

Analiza provedenog istraživanja o problematikama i potencijalima područja Šumanovci ukazuje na niz izazova i prilika s kojima se suočavaju lokalni stanovnici. Ključni izazovi identificirani su u nedostatku gospodarske suradnje, slabo konkurentnim OPG-ima te nedovoljnom korištenju prirodnih resursa.

Za rješavanje identificiranih problema i iskorištavanje potencijala ruralnog područja Šumanovci, potrebno je primijeniti integrirani pristup koji uključuje niz strategija i aktivnosti. Prvo, poticanje suradnje i partnerstava među lokalnim gospodarskim subjektima, OPG-ima, lokalnom upravom i drugim relevantnim dionicima kroz organizaciju radionica, seminara i mrežnih sastanaka može značajno doprinijeti razvoju zajednice. Edukacija i osvještavanje stanovništva o održivom razvoju, zaštiti okoliša, ruralnom turizmu i poduzetništvu može podići svijest i osnažiti lokalnu zajednicu za aktivno sudjelovanje u razvoju područja. Intenzivna promocija LAG-a Šumanovci i njegovih aktivnosti na društvenim

mrežama i u lokalnim medijima, događanja i suradnje s turističkim agencijama mogu povećati vidljivost i privlačnost područja.

Razvoj ruralnog turizma predstavlja ključnu komponentu održivog razvoja, gdje promocija prirodnih ljepota, kulturnih resursa i tradicija područja kroz turističke pakete, događanja i digitalne platforme može privući veći broj posjetitelja. Ulaganje u infrastrukturu, poput poboljšanja cesta, vodovodnih sustava, javne rasvjete i pristupa internetu, može dodatno poboljšati kvalitetu života i privlačnost područja za investitore i posjetitelje.

NAPOMENA

Rad je nastao temeljem završnog rada studentice Ivane Lazar „Razvoj lokalnih akcijskih grupa u Republici Hrvatskoj i značaj za ruralni turizam“, obranjenog na Fakultetu agrobiotehničkih znanosti Osijek.

LITERATURA

- Briedenhann, J., Wickens, E. (2004). Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas—vibrant hope or impossible dream?, *Tourism Management*, Volume 25, Issue 1, Pages 71-79, ISSN 0261-5177, [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(03\)00063-3](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(03)00063-3).
- Demonja, D. (2014). The Overview and Analysis of the State of Rural Tourism in Croatia, *Sociologija i prostor*, 52(1 (198)), str. 69-90. <https://doi.org/10.5673/sip.52.1.4>
- Gannon, A. (1994). Rural tourism as a factor in rural community economic development for economies in transition. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1-2), 51-60. <https://doi.org/10.1080/09669589409510683>

- Hrvatska mreža za ruralni razvoj (2017). Podatci o financiranju lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) u Hrvatskoj. Dostupno na : <https://hmrr.hr/leader/hrvatski-lag-ovi/>
- Liu, YL., Chiang, JT. & Ko, PF. The benefits of tourism for rural community development. *Humanit Soc Sci Commun* 10, 137 (2023). <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01610-4>
- Martínez Arroyo, F., Sacristán López, H., & Yagüe Blanco, J. L. (2015). Are local action groups, under LEADER approach, a good way to support resilience in rural areas? *AGER, Journal of Depopulation and Rural Development Studies*, 18, 39–63. doi:10.4422/ager.2015.06
- Sharpley, R. & Telfer, D.J. (2014). *Tourism and development: Concepts and issues*, 2nd edition.
- Tirado-Ballesteros, JG & Hernández, M.. (2018). Promoting tourism through the EU LEADER programme: understanding Local Action Group governance. *European Planning Studies*. 27. 396-414. 10.1080/09654313.2018.1547368.
- Vávra, J., Dlouhá, J., Pospíšilová, M., Pělucha, M., Šindelářová, I., Dvořáková Líšková, Z., Hartych, M., Dlouhý, J., Cudlínová, E. (2022). Local Action Groups and Sustainable Development Agenda: Case Study of Regional Perspectives From Czechia. *Environmental Science, Political Science*. <https://doi.org/10.3389/frsus.2022.846658>

The Role of the LAG Šumanovci in the Development of Local Community through Rural Tourism

ABSTRACT

Rural tourism is increasingly becoming a key segment of sustainable development in the tourism industry, emphasizing a necessity to preserve natural and cultural heritage and provide economic opportunities to local communities. The LAGs, such as the Šumanovci LAG, are recognized as the key actors to encourage the development of rural tourism, but they face challenges such as a lack of financial resources and insufficient cooperation among stakeholders. The research focuses on the LAG Šumanovci, analyzing the challenges and awareness of the population about their activities. A survey research provides an insight into the sociodemographic characteristics, challenges, and perceptions of rural tourism. The results indicate a necessity to strengthen awareness of the LAGs and optimize rural tourism-promotion strategies in the area of Šumanovci.

Key words: local action group, LAG Šumanovci, rural tourism